

Вести. – Режим доступа: <http://vesti.ua/strana/42731-illarionov-objasnil-namerenija-kremlja-v-otnoshenii-ukrainy>. 12. *Картунов О. В.* Вступ до етнополітології: [наук.-навч. посібник] / Картунов О.В. – К. : Ін-т етнополітики, управління та господарського права, 1999. – С. 202. 13. *Ukraine: Local crisis, global impacts* [Електронний ресурс] / Oxford Analytica. – Режим доступа: <http://www.oxan.com/Advisory/Other/UkraineLocalCrisisGlobalImpacDefault.aspx>. 14. *Митинг* “За присоединение Хабаровского края к России” прошел в дальневосточной столице [Електронный ресурс] / AmurMedia. – Режим доступа: <http://amurmedia.ru/news/khabkrai/06.04.2014/348310/miting-za-prisoedinenie-habarovskogo-kraja-k-rossii-proshel-v-dalne.html>.

УДК 342.7

Т. Е. ТЄЛЬКІНЄНА

ЛОБИЮВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ ІНТЕРЕСІВ – АЛЬТЕРНАТИВА РЕВОЛЮЦІЇ? (НОТАТКИ НА ПОЛЯХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ АВТОРІВ ОСТАННІХ РОКІВ)

Авторкою, на підставі аналізу французьких і німецьких публікацій останніх років та власних розвідок, лобіювання розглядається як цивілізований сучасний ефективний інструмент здійснення змін в політико-правовій системі. Т.Е. Телькіною визначено основні проблеми, які слід вирішити усім загалом задля запровадження в Україні правового інституту лобіювання. Зокрема, вітчизняним дослідникам, експертам, журналістам на рівнях історико-теоретичному, законодавчому, інформаційному акцентувати на лобіюванні саме громадських інтересів.

Ключові слова: лобіювання, лобісти, революція, громадські інтереси, бізнес інтереси, групи інтересів.

Телькінена Т.Э. Лоббирование общественных интересов – альтернатива революции? (заметки на полях публикаций западноевропейских авторов последних лет)

Автором, на основании анализа французских и немецких публикаций последних лет и собственных исследований, лоббирование рассматривается как цивилизованный современный эффективный инструмент осуществления изменений в политико-правовой системе. Т.Э. Телькиной определены основные проблемы, какие следует разрешить всем сообществом для внедрения в Украине правового института лоббирования. Отчасти, отечественным исследователям, экспертам, журналистам на уровнях историко-теоретическом, законодательном, информационном акцентировать внимание на лоббировании именно общественных интересов.

Ключевые слова: лоббирование, лоббисты, революция, общественные интересы, бизнес интересы, группы интересов.

Telkinena Tatyana. Is lobbying of public interests – alternative of revolution? (notes on the fields of publications of west european authors of the last years)

An author, on the basis of analysis of the French and German publications of the last years and according to own researches, lobbying is examined as the civilized modern effective

© ТЄЛЬКІНЄНА Тетяна Ейнівна – кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Навчально-наукового інституту права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

instrument of realization of changes in the politically – legal system. Telkinena T.E. named basic problems, which are necessary to settle by all association for introduction in Ukraine legal institute of lobbying. Partly, home researchers, experts, journalists on historically-theoretical level, legislative level, and informative level need to accent attention on lobbying exactly of public interests.

Key words: *lobbying, lobbyists, revolution, public interests, business interests, groups of interest.*

Хочеться вірити, що ХХІ століття стане часом поширення інноваційних підходів до вирішення суспільних проблем, в тому числі, й зміни правопорядку в тій чи іншій державі. Мається на увазі перехід від революційних методів до менш радикальних, але не менш ефективних. Українське суспільство, на наше переконання, вкрай потребує таких інструментів. Твердження це не є формальністю задля актуалізації даного тексту. Вважаємо, що лобіювання громадських інтересів є проявом гуманізації процесу зміни правової системи шляхом використання «тихої сили» (автором метафори є німецький дослідник Т. Leif).

Вітчизняними фахівцями різних спеціальностей вивчалися окремі аспекти зарубіжного досвіду регулювання відносин лобіювання та відповідні практики правозастосування¹. Залучалися для цього і наукові дослідження, але поза увагою колег, зазвичай, залишалися публікації іншого характеру, авторами яких були журналісти, експерти, «польові» політологи тощо. На наш погляд, звернення до робіт, що розраховані не тільки на суто фахові кола юристів або політологів, а й на більш широке коло читачів сприятиме визначенню проблем, які мусимо вирішити усім загалом задля запровадження в Україні правового інституту лобіювання у якості ефективного інструменту модернізації правової системи.

Одразу звертаємось до колег із проханням не шукати в даному тексті та позиції авторки прихованої прихильності до тих чи інших форм динаміки соціальних процесів: або до таких класичних як революція та еволюція або до постмодерністської концепції самоорганізації соціальних систем. Хоча розуміємо, що складно утриматись від такої спокуси. При цьому, готові сприйняти аргументи на користь сумнівів щодо коректності порівняння лобіювання та революції.

Увага медіа, громадськості розвинутих держав прикута наразі до лобіювання корпоративних економічних інтересів, що формує не зовсім привабливий імідж цього явища. В той же час громадяни підзабули, що в тих же Сполучених Штатах більшість прав та свобод були здобуті їх пращурами завдяки використанню різноманітних методів лобіювання².

При цьому, континентальна Європа в історичному минулому, на відміну від Великої Британії і особливо США, зазнавала вирішальних змін правової системи, зазвичай, внаслідок таких катаклізмів як війна (походи Наполеона), революція (Велика Французька, «революції народів» або європейська весна 1848року). А якщо реформи проводилися не внаслідок соціальних потрясінь, то ініціатива та вирішальна роль у модернізації належала державі, а не громадянам (канцлер Бісмарк у Німеччині, цар

Петро I у Росії).

Законодавство навіть найрозвинутіших держав не є абсолютно досконалим і час від часу потребує змін, які зумовлюються різними факторами. Можливо, у XXI столітті громадянам не варто задля цього чекати накопичення у своєму середовищі критичної маси пасіонаріїв та проходити через кров і жертви революції (громадянського конфлікту), а опанувати мистецтвом лобіювання громадських інтересів? Тим більше, новітня епоха знає непоодинокі приклади ефективності таких дій³.

Так, дійсно, лобіювання є традиційним інститутом саме англосаксонської політико-правової культури, але відповідні практики все більше поширюються й регулюються відповідним законодавством у багатьох сучасних державах. Окрім цього, варто зазначити, що лобіювання як політичний інститут, хай і в не зовсім сформованому вигляді, був відомий ще у XIX ст. і в Україні⁴. На відміну від країн сталої демократії, в Україні механізм забезпечення прав і свобод громадян має значною мірою формально-декларативний характер. Тому й в сучасних умовах наші громадяни задля найшвидшого переходу до реального забезпечення власних прав і свобод мусять активно застосовувати «тиху силу» й взяти до своїх рук «п'яту владу» (авторами метафори є німецькі фахівці T. Leif та R. Speth). Широкій громадськості неминуче доведеться конкурувати (розрізняємо конкуренцію і протистояння) із великим та середнім бізнесом у справі легального тиску на державу задля захисту своїх інтересів. Але, переконані, завдяки цьому пришвидшиться процес становлення громадянського суспільства в нашій країні.

На шляху легалізації інституту лобіювання та використання отриманих можливостей нас можуть спіткати невдачі, тому варто зважити, зокрема, на наступне.

По-перше, врахувати проблеми, з якими стикнулися у державах, де не так давно було прийнято закони, якими регулюються відносини лобіювання: наприклад, у Польщі, Литві, Молдові. Ще 2009 року автори інформаційно-аналітичних матеріалів до круглого столу «Лобіювання в Україні: досвід, проблеми і перспективи» склали відповідний перелік⁵. Серед тих, які, на наш погляд, мають безпосереднє відношення до змісту даної статті назвемо неподолання негативних стереотипних уявлень про лобіювання, необ'єктивне висвітлення медіа інформації про лобіювання, «косметичне» (фрагментарне) урегулювання лобіювання⁶.

По-друге, проаналізувати найбільш відомі роботи сучасних європейських авторів, де розглядається феномен лобіювання і зробити висновки, які можна буде конвертувати в українські практики. Чому саме європейських? Тому що: по-перше, політико-правові реалії та ментальність романо-германської правової сім'ї, як нормативно-актової, нам ближче, аніж англо-саксонської, як судово-прецедентної, по-друге, з американською літературою з означеного питання вітчизняну спільноту вже ознайомив луганський фахівець у галузі конституційного права В.Ф. Нестерович⁷.

Наразі звернемось до французьких та німецьких публікацій останніх

років. Варто зазначити, що авторами найвідоміших книг, предметом уваги яких стає лобіювання, є незалежні журналісти, вчені, експерти високого рівня. Вже самі назви поширених у Франції робіт з вищезазначеного питання свідчать про негативну конотацію терміну «лобіювання» для французів⁸. Особливо промовистою є така «Індустрія брехні: лобіювання, комунікації, реклама, медіа» (авторами цієї книги, перекладеної з англійської, є John Stauber, засновник і директор некомерційної організації «Центр медіа і демократії» та Sheldon Rampton, видавець електронного журналу «PR Watch»). У редакційному вступі до книги до відома читачів доведено таке бачення сутності лобіювання з боку американських фахівців у галузі журналістських розслідувань: введення в оману громадськості, підпорядкування органів влади інтересам великих промислових груп. Тут же зазначено, що лобісти здатні переконати нас з вами у корисності тютюну, ядерної енергетики, продуктів з ГМО, війни та змусити купувати відповідну продукцію⁹. В той же час, серед журналістської спільноти, експертних кіл Франції поширеним є трактування лобіювання саме як конкуренції чисельних груп інтересів. Наприклад, 2008 року під час дискусії на парламентському каналі ТБ серед політиків, експертів, журналістів наголошувалося, зокрема, й на тому, що на кожного лобіста знайдеться антилобіст¹⁰. На тлі обговорення у французькому парламенті законопроекту щодо прозорості політики та громадського життя у Франції (червень 2013 року) було поновлено й дискусію щодо місця лобіювання у даному контексті. Так, експерти Vincent Gagneur та Gaëtan de Royer¹¹ в першу чергу зауважували, що лобіювання потрібне для функціонування демократії. Аргументували свою позицію тим, що легальний діалог між різними групами спеціальних інтересів (бізнес групами, асоціаціями, громадськими організаціями) у процесі прийняття законодавчим органом рішень підвищує легітимність та ефективність державних заходів. Про різноманітність груп, що мають лобістів власних інтересів у французькому парламенті пишуть й Héléne Constanty та Vincent Nouzille, незалежні журналісти, автори книги «Реальна влада в кулуарах Асамблеї»¹². До таких вони зараховують фармацевтичні компанії, виробників зброї, харчову промисловість, ядерну промисловість, підприємців, лікарів, виробників, кафе, мисливців. Бачимо, що автори, на наш погляд, навмисно переліковують різнокаліберні групи і у такий спосіб, як видається, підкреслюють можливість лобіювання у Франції для усіх тих, хто бажає об'єднатися задля захисту власних прав. При цьому, експерти особливо наголошують на необхідності збереженні пієтету щодо найвищого національного законодавчого органу: рекомендують «тримати поважну відстань» між лобістами та парламентарями¹³.

Однак у Франції існує й інше ставлення до такої кількості груп, що захищають власні інтереси у парламенті. Так, впливова «Фігаро» Le Figaro Magazine, навпаки, вважає таку навалу лобістів фактором, що паралізує реформи і блокує розвиток країни¹⁴. У статті посилаються на історичний досвід країни і висловлюють застереження щодо можливих негативних наслідків такої ситуації. У якості авторитета залучили Жака Атталі Jacques

Attali, економіста, письменника, впливового політика, якому належать слова про те, що у Франції ніколи не проводилися реформи, але інколи відбувалися революції.

У суспільній свідомості французів наразі закарбовано трохи карикатурний образ лобіста, який блукає коридорами Palais Bourbon і тримає напоготові для парламентарів в одній кишені запрошення на обід, а в іншій – поправки до закону.

На початку 2000-х років німецькі видавці однієї з книг про лобіювання висловлювали жаль з приводу того, що дане явище у всіх його вимірах зрідка стає предметом уваги з боку науковців, ЗМІ та громадськості. Хоча дискусії з даної тематики час від часу виникали: наприклад, ще у 1970-і роки. На даний час ситуація певною мірою змінилася.

Найвідомішими авторами робіт з лобіювання у Німеччині є Thomas Leif, знаний фахівець у галузі політології: вчений, практикуючий політолог та громадський діяч, Rudolf Speth, вчений та політолог¹⁵. Серед інших: політологи та юрист, молода вчена, що спеціалізується на вивченні соціологічних аспектів лобіювання, відома журналістка, менеджер та топ менеджер, громадський діяч (ветеран освітньої програми «Hi AEC»)¹⁶. Усі вони у той чи інший спосіб є суб'єктами відносин лобіювання в Німеччині.

Акценти німецьких публікацій, предметом яких був політико-правовий інститут лобіювання: 1) визнання необхідності легітимного інституту лобіювання для будь-яких демократичних держав 2) констатація значущості названого явища для функціонування держави: T. Leif та R. Speth зробили це шляхом витворення двох метафор: «тиха сила», «п'ята влада», які відтоді користуються популярністю серед тих, хто пише про відносини лобіювання 3) увага авторів прикута, головним чином, до практик лобіювання бізнес інтересів великих корпорацій і констатації негативного ставлення громадськості до того, що парламентарі все частіше враховують їх під час розробки та прийняття законів 4) постановка питання про те, наскільки дії лобістів у Німеччині відповідають чинному законодавству 5) виокремлення рис, притаманних лобіюванню, у сучасній Німеччині: його професіоналізація та використання лобістами у якості головного методу штучно створеної суспільної думки 6) збільшення зацікавленості щодо лобіювання громадських інтересів (наприклад, R. Speth підготував «Доповідь про стан і перспективи громадської участі», а цього року (2014) на факультеті соціальних наук Університету Касселя передбачається відкриття аспірантури «Держава загального добробуту і груп інтересів»).

На наш погляд, найкориснішими для ментальної рецепції в Україні є позиція авторів розвідки «П'ята влада. Лобізм в Німеччині», які пропонують своїм співвітчизникам відійти від уявлення про те, що держава з її міністрами та усіма службовцями здійснюють загальне благо. Натомість T. Leif та R. Speth вважають за краще визнати реалії: держава є зосередженням інтересів різних груп, що сформувалися у суспільстві, якими і визначається зміст державної політики. Таке твердження вкладається в межі

договірної теорії походження держави і певним чином поглиблює її. Можливо, і нам, українським громадянам, варто зійти з гойдалки крайнощів ідеалізації або презирства до державних інститутів та перейти до прагматичного усвідомлення їхньої сутності? Своєю чергою, парламентарям – взяти до уваги трактування позитивної сутності лобіювання, яке було надано російським дослідником В.В. Субочевим: інструмент відстоювання законних інтересів та канал виходу тієї енергії громадськості, яку не можна подавити і на шляху якої не можна поставити нормативні перепони, які забороняють діалог громадян із владою¹⁷.

Отже, на підставі вищевикладеного можна дійти наступних висновків.

Виходячи із загального визнання у Франції, Німеччині вагомості лобіювання як інструменту захисту спеціальних інтересів різних груп шляхом внесення до національного законодавства відповідних змін, вважаємо за можливе визначити вищеназваний метод тиску на органи влади ефективним задля модернізації правової системи в сучасних умовах. Окрім цього, громадськості все більше «смакує» така діяльність, про що свідчать ініціативи щодо поглиблення інтерактивного характеру процесу прийняття рішень на усіх рівнях, які поширюються у різних державах.

Українським дослідникам, експертам, журналістам через усі доступні їм засоби комунікації варто пояснювати широкій громадськості, що сутністю лобіювання є можливість легального впливу на державні інститути задля захисту власних інтересів. Наголошувати при цьому, що буде відбуватися конкуренція як між різними групами інтересів так і між ними та державою. Обов'язково слід розрізняти дві головні групи інтересів, що стають предметом лобіювання: громадські та великого бізнесу.

Акцент на лобіюванні саме громадських інтересів передбачає: на рівні історико-теоретичному – обґрунтувати дану прерогативу, на рівні законодавчому – забезпечити такі можливості для громадських організацій, на рівні інформаційному – надати відповідну підтримку медіа.

Враховуючи значну кількість зауважень з боку французьких та німецьких авторів щодо непрозорості практик лобіювання та щодо їх відповідності чинному законодавству, вважаємо за потрібне наголосити на такому: запроваджуючи в Україні інститут лобіювання, слід остерігатися «косметичних» змін законів, тому необхідно, наскільки це можливо, максимально повно врегулювати відносини лобіювання. Задля формування у громадян довіри до практик лобіювання, на наш погляд, обов'язково слід запровадити на інституціональному рівні, зокрема, незалежний контроль за дотриманням вищими державними посадовими особами фінансової транспарентності та запровадження кримінальної відповідальності за її порушення (зокрема, за надання неправдивої інформації у декларації). Вважаємо, що вельми корисним, при цьому, буде вивчення та використання, наприклад, досвіду Франції, де спочатку діяла Комісія з фінансової транспарентності громадського життя, а у жовтні 2013р. було прийнято закон (набув чинності після підписання 29 березня 2014р. прем'єр-міністром відповідного декрету) про її заміну Вищим адміністративним органом з транспарентності

громадського життя (НАТVP). Під юрисдикцію нової Комісії, що контролює достовірність декларацій (одна – про фінансовий стан, друга – про інтереси та діяльність) вищих посадовців Франції, підпадають 9 тисяч осіб: міністри, члени парламенту як національного так і європейського, мери великих міст, високі посадові особи компаній, частина активів яких знаходиться у державній власності.

1. *Войнич О.М.* Цивілізований лобізм як чинник політичної культури: концептуальний та прикладний виміри: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук / О.М. Войнич, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – 21 с.; *Гриценко О.А.* Економіко-правові основи формування інституту лобіювання в трансформаційній економіці / О.А. Гриценко, Л.М. Павловська // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2010. – №3. – С.85-95; *Карпенко О.* Про доцільність впровадження в Україні інституту цивілізованого лобізму державно-управлінських рішень / О. Карпенко // Демократичне врядування. Науковий вісник (електронний). – 2011. – Вип.7. – [Електронний ресурс] Режим доступу: www.lvivacademy.com/visnik7/.../karpenko.pd...; *Кисельов С.С.* Законодавче регулювання лобіювання у США – досвід для України / С.С. Кисельов // Стратегічні пріоритети: наук.-аналітич. щоквартальний збірник. – 2010. – №1. – С.76-81; *Нестерович В.Ф.* Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України / Нестерович В.Ф.–Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010.– 749 с. 2. *Телькінен Т.Е.* Відміна роботи в США як епізод з історії лобіювання громадських інтересів / Т.Е. Телькінен / матеріали Українсько-польської науково-практичної конференції «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в умовах євроінтеграції» (5 листопада 2013 року, ДДУВС). – Дніпропетровськ, 2013. – С.83-86. 3. *Бевзюк В.І.* Громадське лобіювання: європейський та український досвід (на прикладі некомерційних організацій велосипедистів) / В.І. Бевзюк. – Там само. – С.123-126; *Петренко А.О.* Історія лобіювання у Великобританії інтересів громадян, що не палять / А.О. Петренко. – Там само. – С.146-148; *Завада П.С.* Європейське жіноче лоббі – інститут громадянського суспільства / П.С. Завада. – Там само. – С.131-134; *Орьєв А.С.* Громадське лобіювання впровадження в Україні стандартів Європейського Союзу щодо захисту пішоходів / А.С. Орьєв // «Правові способи забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 6-7 грудня 2013 року). – Х.: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2013. – С.16-18. 4. *Телькінен Т.Е.* Епізод з історії лобіювання відміни тілесних покарань для сільських обивателів, що знали грамоту (1872 рік) / Т.Е. Телькінен // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2013. – №6.3. – С. 38-41. 5. *Базілевич Д.* Інформаційно-аналітичні матеріали до круглого столу: «Лобіювання в Україні: досвід, проблеми і перспективи» / Базілевич Д., Нестерович В. / за заг. ред. В. Федоренка. – К.: СПД Москаленко О.М., 2009. – 36 с. 6. Там само. – С. 14-16. 7. *Нестерович В.Ф.* Цит. праця. 8. *Stauber J.* L'industrie du mensonge : lobbying, communication, publicité et médias. Préfacé et complété par Roger Lenglet / J. Stauber, S.Rampton. – Marseille: Éd. Agone, coll. Contre-feux, 2004. – 364 p.; Revel C. La France : un pays sous influences? / C. Revel. – Paris: Vuibert, 2012. – 272 p.; *Lecherbonnier B.* Les lobbies à l'assaut de l'Europe. / B.Lecherbonnier. – Paris: Albin Michel, 2007. – 183 p. 9. *Stauber J., Rampton S.* Цит. праця. 10. *L'influence des lobbies en France* [Електронний ресурс] / Відеоплатформа Dailymotion. Режим доступу: <http://www.dailymotion.com/video/x9hq0i>. 11. *Gagneur Vincent, de Royer Gaëtan.* Lobbies à l'Assemblée : l'âge de raison? // Les Echos. 03.07.2013. [Електронний ресурс] Сайт французької газети «Les Echos». Режим доступу: <http://leecolesechos.fr/politique/vie-politique/221175846/lobbies-a-assemblee-age-raison>. 12. *Constanty H.* Députés sous influence. Le vrai pouvoir des lobbies à l'Assemblée. / H.Constanty, V. Nouzille. – Paris: Fayard, 2006. – 500 p. 13. *Gagneur Vincent, de Royer Gaëtan.* Lobbies

à l'Assemblée : l'âge de raison? // Les Echos. 03.07.2013. [Електронний ресурс] Сайт французької газети «Les Echos». Режим доступу: <http://lecercle.lesechos.fr/politique/vie-politique/221175846/lobbies-a-assemblee-age-raison>.**14.** Nouzille V. Ces lobbies qui bloquent la France // Le Figaro. – 14.06.2013. [Електронний ресурс] / Nouzille V. Сайт газети «Le Figaro». – Режим доступу: <http://www.lefigaro.fr/politique/2013/06/14/01002-20130614ARTFIG00613-ces-lobbies-qui-bloquent-la-france.php>. Дата доступу: 17.05.2014.**15.** *Leif T.* Die funfte Gewalt. Lobbyismus in Deutschland. / T. Leif, R. Speth. – Wiesbaden: CWV Fachverlage GmbH, , 2006. – 366 s.; *Die stille Macht: Lobbyismus in Deutschland / Thomas Leif; Rudolf Speth (Hrsg.).* – Wiesbaden: Westdt. Verl., 2003. – 385 s. **16.** *Busch-Janser Florian.* Staat und Lobbyismus: Legitimation und Instrumente unternehmerischer Einflussnahme / Florian Busch-Janser. – Polisphäre, 2012. – 179 s.; *Stürcken Julian.* Die politische Regulierung von Lobbyismus. / Julian Stürcken. – Polisphäre, 2012. – 188 s.; *Irmisch Anna.* Astroturf: Eine neue Lobbyingstrategie in Deutschland? / Anna Irmisch. – Wiesbaden: VS, Verl. für Sozialwiss, 2011. – 112 s.; *Lösche Peter.* Verbände und Lobbyismus in Deutschland. / Peter Lösche. – W. Kohlhammer Verlag, 2007. – 196 s.; *Pohl Ines.* Schluss mit Lobbyismus!: 50 einfache Fragen, auf die es nur eine Antwort gibt. / Ines Pohl. – Westend Verlag, 2012. – 224 s.; *Krahlisch David.* Lobbyismus in Deutschland: Am Beispiel des Dieselpartikelfilters. / David Krahlisch. – VDM Verlag Dr. Müller, 2007. – 100 s.; *Demuth Marcel.* Lobbyismus in den USA und der Bundesrepublik Deutschland: Eine vergleichende Darstellung. / Marcel Demuth. – GRIN Verlag, 2011. – 56 s. **17.** *Субочев В.В.* Законные интересы / В.В. Субочев; под. ред. А.В. Малько. – М.: НОРМА, 2008. –С. 189.

УДК 321.01

В. М. ТИМАНОВА

КРАТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРУКТУРУВАННЯ ТА АПЛІКУВАННЯ ВПЛИВІВ У ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

Влада розглядається у певних аспектах, насамперед як складне соціально-політичне явище, що забезпечує функціонування і розвиток суспільства, його потребу в осмисленні поділу владних повноважень та їх розумного балансування у співвідношеннях інститутів політичного владарювання.

Ключові слова: *влада, феномен влади, принцип підкорення, поділ влади, правлінська влада, форми влади, громадянське суспільство.*

Тиманова В.М. *Кратологические аспекты структурирования и аппликации влияния в политической сфере*

Власть рассматривается в некоторых аспектах, прежде всего как сложное социально-политическое явление, которое обеспечивает функционирование и развитие общества, его потребность в осмыслении разделения властных полномочий и их разумного баланса в соотношениях институтов власти.

Ключевые слова: *власть, феномен власти, принцип подчинения, разделение власти, правящая власть, формы власти, гражданское общество.*

Timashova Viktoria. *Kratologie aspects of structuring and application effects in the political sphere*

The government is seen in some respects, especially as a complex socio-political phenom-

© **ТИМАНОВА Вікторія Михайлівна** – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Національної академії внутрішніх справ, підполковник міліції